

dossier didàctic

SENDEROS DE GLORIA (Paths of Glory)



CINEMA I FOLOSOFIA: PLATÓ I NIETZSCHE

Dossier elaborat en col·laboració amb
l'Olimpíada de Filosofia de Catalunya
per **Damián Cerezueta Frías**

#ServeisEducatius
#FilmotecaEscoles

Filmoteca
de Catalunya

 Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

A partir de Batxillerat/CF

contingut

INFORMACIÓ PRÀCTICA

| PÀGINA 2

FITXA TÈCNICA
CONCEPTES CLAU
SINOPSI
LA CRÍTICA DIU

PER A REFLEXIONAR

| PÀGINA 3

PROPOSTA D'ACTIVITATS

| PÀGINA 4

ANÀLISI

Context

Llenguatge cinematogràfic

Narrativa

ACCIÓ

REFLEXIÓ

COMPLETEU EL VISIONAT

| PÀGINA 9

Informació pràctica

SENDEROS DE GLORIA (Paths of Glory)

FITXA TÈCNICA

Direcció: Stanley Kubrick

Guió: Stanley Kubrick, Calder Willingham i Jim Thompson (Novel·la: Humphrey Cobb)

Música: Gerald Fried

Fotografia: Georg Krause

Interpretació: Kirk Douglas, George MacReady, Adolphe Menjou, Ralph Meeker, Wayne Morris, Joe Turkel, Richard Anderson, Timothy Carey, Peter Capell

Producció: Estats Units

Any: 1957

Duració: 88 min.

V.O: Anglès

No recomanada a menors de 13 anys

CONCEPTES CLAU

Primera Guerra Mundial - Trinxeres - Jerarquia
Patriotisme - Violència - Consell de Guerra
Antibelicisme - Stanley Kubrick - Censura
Travelling - So -Filosofia - Nietzsche - Plató

SINOPSI

Durant la Primera Guerra Mundial, un coronel francès rep una ordre suïcida dels seus superiors. El fracàs de la missió comporta l'execució de tres soldats innocents elegits a l'atzar. Kubrick dirigeix tota la seva càrrega crítica contra la jerarquia militar, en una denúncia que va ser prohibida durant anys per les censurens de diversos països europeus.

LA CRÍTICA DIU

Paths of Glory tracta d'un exèrcit pertorbat per un esdeveniment aberrant: un general dóna als seus homes l'ordre d'atacar un turó inconquerible. Prohibida a França per considerar-se un insult a l'exèrcit, la pel·lícula es va haver de filmar a Munic. Tampoc es va poder estrenar a Bèlgica -on alguns grups veterans la van fer retirar de les sales-, ni a Espanya ni a Suïssa ni a Israel, països vinculats a França per acords de censura recíprocs. A Espanya no es va estrenar fins a l'octubre de 1986.

Kubrick va confessar un cop a Michel Ciment que preferia les adaptacions als guions originals per la forta impressió que deixa la primera lectura d'un llibre. "Aquesta primera impressió és el més preciós que tenim, el punt de comparació que disposem a mesura que avança el treball". Això podria explicar allò que incomoda alguns admiradors de *Senderos de gloria*: la ingenuïtat sense artifici d'una pel·lícula que és "un crit del cor" contra la injustícia. Si el que deia Kubrick era veritat, la pel·lícula és una transposició fidel de la impressió que li va deixar el llibre en la seva primera lectura, quan tenia catorze anys.

Krohn, Bill. *Stanley Kubrick*. [Madrid]: Diario El País, cop. 2007.



“

El patriotisme és l'últim refugi dels covards.

”

CORONEL DAX (PERSONATGE)

Proposta d'activitats

ANÀLISI

CONTEXT

Senderos de gloria va ser prohibida pel govern francès de l'època per considerar-se un insult i una ofensa a França i el seu exèrcit. També va ser prohibida i censurada a altres països. Per exemple, a Espanya no es va estrenar comercialment als cinemes fins al 1986. Quins creieu que són els motius? Durant la dictadura franquista a Espanya va existir una censura cinematogràfica que depenia del Ministerio de Información y Turismo, que tenia l'objectiu de controlar el contingut ideològic de les pel·lícules que s'havien d'estrenar. Busqueu informació sobre aquesta censura franquista: qui decidia i per quins motius prohibien o no que s'estrenés un film?

LLENGUATGE CINEMATogràFIC

A les trinxeres, Kubrick utilitza un *tràveling cap endarrere* sobre el coronel Dax (Kirk Douglas) que avança mentre observa els seus soldats; i utilitza un *tràveling cap endavant* on veiem els homes. Mireu aquest [fragment](#) (LINK 1) i fixeu-vos en la perspectiva i el punt de vista i comenteu-los.

Feu atenció a la banda sonora d'aquesta pel·lícula. Bàsicament trobem elements de percussió (tambors a l'estil militar). Exceptuant els títols de crèdit, el vals d'Strauss a l'escena del ball dels oficials, i la cançó que canta la noia a l'escena final, al llarg del film escoltem tambors, quan l'exèrcit avança, a la seqüència de l'afusellament,... Quina sensació vol transmetre'ns el cineasta amb aquest simple so de tambors? Creieu que introduir una música dramàtica hagués canviat alguna cosa?

NARRATIVA

Torneu a veure l'[escena final](#) (LINK 2) de la pel·lícula i reflexioneu sobre la seva significació. Una noia alemanya que ha estat capturada per l'exèrcit francès canta una cançó davant d'aquests soldats. Fixeu-vos en la reacció dels homes. Quina relació s'estableix entre ells i la noia? Què creieu que senten? Discutiú sobre si aquest és un final feliç o no, i raoneu la vostra resposta.

Proposta d'activitats

ANÀLISI

Kirk Douglas és el protagonista absolut de la pel·lícula, i també en va ser el productor. Tres anys més tard, Kubrick i Douglas tornarien a treballar plegats a Spartacus (Kubrick, 1960). Veieu alguna similitud entre les dues històries? I entre els dos personatges que protagonitza Douglas?

REFLEXIÓ

I si suposéssim que llavors hi havia entre ells honors, lloances i privilegis per a qui discernís amb més agudesia els objectes que passaven i recordés millor quins solien anar al davant, darrere o plegats, i a partir d'aquí predigués amb més destresa l'objecte que estava a punt d'arribar, ¿creus que els desitjaria i que envejaria, d'entre aquells homes, els que eren honorats i tenien poder, o bé, més aviat, li passaria allò d'Homer i desitjaria fortament «treballar de pagès a sou a casa d'un altre home sense heretat» i patir qualsevol altra cosa que no pas afigurar-se aquells objectes i viure d'aquella manera?

Plató, la República

Explica breument les idees principals del text i com hi estan relacionades. Cal tenir en compte que el text es refereix al moment en què hom torna a la cova després d'haver contemplat la realitat i, per tant, un cop ja coneix la veritat.

Proposta d'activitats

REFLEXIÓ

Compara les idees del text amb l'actitud del coronel Dax (Kirk Douglas).

Plató segueix les petjades del seu mestre Sòcrates i creu que la virtut és igual a coneixement: ningú s'equivoca intencionadament (Protàgores, 245e). En aquest sentit Plató nega l'acràsia, és a dir, l'autoboicot absurd d'una persona als seus propis desitjos. No podem saber què és millor i, no obstant això, acabar fent el pitjor, ens ve a dir Plató. N'esteu d'acord? Actuem malament únicament per ignorància o existeix la mala fe dels covards?

Groucho Marx afirma "No desitjo pertànyer a cap club que accepti com a soci algú com jo". Creus que podria ser una afirmació pròpia d'un existencialista? I del coronel Dax? L'autenticitat implica mantenir sempre les mateixes conviccions? Per què?

Els existencialistes defensen que som el que fem amb allò que s'ha fet de nosaltres. La qüestió no és tant poder elegir com elegir poder. El món és per a cada persona un producte de l'actitud amb què s'apropa i se l'apropia. El més important, per tant, és la forma com decidim respondre les situacions en què ens trobem llançats. Quina vida és millor i té més valor des del punt de vista de l'existència, la d'un campió tetraplègic d'atletisme o la d'un ric bell i sa però avorrit i deprimit? És millor la vida de Dax o la del general Mireaux? Qui pot més realment?

En el fons l'existencialisme no reconeix la categoria de discapacitat o almenys no l'entén com una manca de capacitats; més aviat parlaria de capacitats diferents. Què en penses? Podries posar-ne exemples?

Dax cita Samuel Johnson: "El patriotisme és l'últim refugi d'un canalla". Mireu l'[escena](#) (LINK 3).

Sembla que l'autor, segons el seu biògraf James Boswell, "no es referia al veritable i generós amor pel nostre país, sinó a aquest fals patriotisme que tants, en tota època i en tot lloc, han exhibit per ocultar els seus propis interessos". En qualsevol cas, què enteneu per pàtria?

Proposta d'activitats

REFLEXIÓ

Discutiu, primer en grups i després entre tots, fins a quin punt o en quin sentit es pot ser un existencialista patriota.

Penseu que Dax és coherent quedant-se en l'exèrcit al final de la pel·lícula? Per què?

Übermensch: l'etern retorn i l'amor fati

El pes més greu. I si un dia, o una nit, un dimoni llisqués en la teva més solitària solitud i et digués: "aquesta vida, així com ara la vius i l'has viscut, hauràs de viure-la un altre cop i innumerables cops més; i no hi haurà pas res de nou, sinó que cada dolor i cada plaer i cada pensament i sospir i tot allò inefablement petit i gran de la teva vida ha de tornar a tu, i tot en el mateix ordre i successió, i també aquest instant i jo mateix. L'etern relloige de l'existència tornarà sempre a invertir-se, i tu amb ell, gra de pols de la pols". ¿Que potser no cauries a terra i faries xerrotejar les dents i maldiries al dimoni que et parla d'aquesta manera?, ¿o potser has viscut algun cop un prodigiós instant en què li haguessis respost: "ets un déu i mai no havia escoltat res tan diví!". Si aquest pensament adquirís poder sobre tu, et transformaria, a tu, tal com ets, i potser t'aniquilaria; ¡la pregunta, respecte de tot i de cada cosa: "ho vols altre cop i innumerables cops més?" rauria sobre el teu actuar com el més greu de tots els pesos! O millor dit: ¿com hauries de reconciliar-te amb tu mateix i amb la vida per no demanar res més que aquesta última, eterna rúbrica i confirmació?

Nietzsche: Gaia ciència

No ens entretindrem a comentar totes les possibles interpretacions sobre l'etern retorn nietzschian. Anirem a la que ens sembla més convincent i potent, l'etern retorn com a proposta ètica per viure una vida autèntica. De fet, tota la filosofia de Nietzsche es pot veure en el fons com una ètica, un conjunt de reflexions que té com a objectiu últim promoure un determinat ethos o manera d'estar al món.

Proposta d'activitats

REFLEXIÓ

D'alguna manera Nietzsche ens ve a dir que cal aspirar a viure de tal forma que vulguis l'etern retorn de tots i cadascú dels moments de la teva vida. Cal rebutjar les petites covardies i mandres que infesten la vida diària. L'etern retorn promou una voluntat que no es refugia en cap excusa. Sense oferir cap contingut, aquesta mena d'imperatiu, l'únic que prohibeix és voler a mig gas.

Nietzsche promou l'amor fati o amor al destí (fatum, en llatí), és a dir, voler que tot sigui tal com és: «No voler que res sigui diferent ni en el passat ni el futur ni per tota l'eternitat». És la fórmula de la grandesa d'una persona, la que ens serveix per detectar un autèntic superhome.

Dax diu que es disculpa Broulard després que el segon li hagi ofert un ascens. Creus que són unes disculpes iròniques? Podem considerar Dax un superhome? Creieu que tornaria a fer cada acció que fa sabent en cada moment el que sabia – és a dir, sense l'avantatge de saber què passa al final?

Què faries tu, tant en aquesta situació com en qualsevol altre, si haguessis de repetir la teva existència infinitament?

Creus que és una bona manera per saber si les teves accions són autèntiques o plenes de mala fe?

Completeu el visionat

BIBLIOGRAFIA I FILMOGRAFIA

Ant Hill. En Naremore, James. *On Kubrick*. London: British Film Institute, 2007. Pàg. 80-97.

Costa de Beauregard, Raphaëlle. *Cinéma de guerre britannique et utopie à l'écran*. "CinémAction", núm. 115 (mars 2005), pàg. 249-264.

El film más prohibido. En Polo, Juan Carlos. *Stanley Kubrick*. Madrid: JC, 1999. Pàg. 47-57.

Flores Giménez, Fernando. *Senderos de gloria: obedecer, ¿a qué derecho?* Valencia: Tirant lo Blanch, 2005.

Fornier Muñoz, Salvador. La primera guerra mundial según la visión de Stanley Kubrick en Senderos de gloria. En *Historia y cine*. José Uroz (ed.). Alacant: Universidad de Alicante, 1999. Pàg. 211-220.

Friedkin, William. Paths of Glory. En *Feux croisés: le cinéma américain vu par ses auteurs: 1946-1997*. Bill Krohn (ed.). Lyon: Institut Lumière ; Arles : Actes Sud, cop. 1997. Pàg. 91-96.

Garel, Alain. *Sur deux films de Stanley Kubrick*. "Image et Son", núm. 308 (sept. 1976), pàg. 63-81.

Germa, Élizabeth. *Ordres destructeurs, désordres de guerre: l'armée chez Stanley Kubrick*. "CinémAction", núm. 113 (oct. 2004), pàg. 199-207.

Kubrick en las trincheras. En Baxter, John. *Stanley Kubrick: biografía*. Madrid: T&B, cop. 2009. Pàg. 95-105.

Lefèvre, Jacques. Les sentiers de la gloire. "CinémAction", núm. 103 (mars 2002), pàg. 64-67.

Lefèvre, Raymond. *Les sentiers de la gloire*. "Image et Son", núm. 295 (avril 1975), pàg. 59-78.

Les Sentiers de la gloire. En Chion, Michel. *Stanley Kubrick: l'humain, ni plus ni moins*. Paris: Cahiers du cinéma, cop. 2005. Pàg. 74-93.

Martin, Marcel. *Les sentiers de la gloire*. "Ecran", núm. 36 (mai 1975), pàg. 64-65.

Paths of Glory. En Kagan, Norman. *Stanley Kubrick*. Barcelona: Lumen, 1976. Pàg. 85-110.

Completeu el visionat

BIBLIOGRAFIA I FILMOGRAFIA

Paths of Glory. En Walker, Alexander. *Stanley Kubrick dirige*. Madrid: Taller de ediciones Josefina Betancor, 1975. Pàg. 84-159.

Rabourdin, Dominique. *Les sentiers de la gloire*. "Cinéma", núm. 198 (mai 1975), pàg. 101-103.

Romero Clavijo, José Carlos. Senderos de gloria. En *Películas para usar en el aula*. Josefina Martínez (ed.). Madrid: Universidad Nacional de Educación a Distancia, 2003. Pàg. 319-344.

Roth, Wilhelm. Generals and censors. En *Stanley Kubrick. Frankfurt am Main: Deutsches Filmmuseum*, 2004. Pàg. 44-55.

Seknadje-Askenazi, Enrique. *Mutineries, désertions et cours martiales durant la première guerre mondiale*. "CinémAction", núm. 105 (sept. 2002), pàg. 36-42.

Senderos de gloria (Paths of Glory) (DVD). [Madrid]: Twentieth Century Fox, cop. 2002.

Senderos de gloria. En Rimbau, Esteve. *Stanley Kubrick*. Madrid: Cátedra, cop. 1999. Pàg. 137-146. Pàg. 137-146.

Senderos de gloria: el compromiso antibelicista. En Aguilera, Christian. *Stanley Kubrick: una odisea creativa*. Barcelona: Dirigido, 1999. Pàg. 54-77.- Tobin, Yann. Les Sentiers de la gloire. Paradoxes de l'autorité. "Positif", núm. 464 (oct. 1999), pàg. 114-116.

Vitoux, F. *Un film daté*. "Positif", núm. 143 (oct. 1972), pàg. 73-75.

Links:

LINK 1:

<https://youtu.be/0gyyGHHXfck>

LINK 2:

<https://youtu.be/owz8wzMhpriKirk>

LINK3:

<https://www.youtube.com/watch?v=m53t15Czk0U>

Tots els llibres, revistes, pel·lícules i bandes sonores citats els trobareu a la Biblioteca del Cinema.

Topogràfic del film:

V 8269

